

Tilburg University

Balans van de wetenschap

van de Klundert, T.C.M.J.

Published in:
Economisch-statistische berichten

Publication date:
1970

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
van de Klundert, T. C. M. J. (1970). Balans van de wetenschap. *Economisch-statistische berichten*, 55, 1215.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Balans van de wetenschap

De Bond van Wetenschappelijke Arbeiders heeft een brochure het licht doen zien onder de titel *De W.A. over het wetenschapsbeleid*. Voor sommige beoefenaren van de wetenschap zal alleen de naam van deze organisatie al voldoende zijn om de publikatie maar „links” te laten liggen. Anderen zullen ongetwijfeld neutraal reageren. Ieder heeft in een democratie recht op zijn eigen opvattingen — heet het dan — en als een aantal mensen zijn zegje wil doen over het wetenschapsbeleid past dat in de pluriformiteit, waar we trots op moeten zijn.

Het laatstgenoemde standpunt valt te respecteren. Waardeoordelen dring je niet aan anderen op al ben je er nog zo emotioneel bij betrokken. Aan beleidsuitspraken dient echter analyse vooraf te gaan en op grond daarvan lijkt een beschouwing over bovengenoemde brochure op deze plaats gerechtvaardigd.

De schrijvers constateren aan de hand van vele gegevens dat de Europese overheden onder druk van de Amerikaanse concurrentie naar een optimale samenwerking tussen industrie en „overheidswetenschap” zullen gaan streven. De situatie in de Verenigde Staten is door de publikaties van J. K. Galbraith, M. Reagan, P. A. Baran, P. M. Sweezy, en vele anderen voldoende bekend. Omgekeerd zijn we door onder meer J. J. Servan-Schreiber ingelicht over de rommelige toestand in het avondland, die het stellen van orde op zaken onvermijdelijk maakt.

In de publikatie van de BWA wordt deze ontwikkeling met kennis van zaken nader geadstrueerd. Geconstateerd wordt dat de overheid

zich moet aanpassen aan de trends, die uit het bedrijfsgebeuren voortvloeien. De uitgaven van het bedrijfsleven voor onderzoek en ontwikkeling vallen echter buiten de coördinatie, hetgeen zeker voor Nederland met een afwijkende verdeling van fundamenteel en toegepast onderzoek over universiteit en industrie van groot gewicht is (het fundamenteel onderzoek als percentage van alle onderzoek in de industrie bedraagt in Nederland 19% tegenover 4,2% in de Verenigde Staten; omgekeerd is in Nederland het aandeel van het toegepaste onderzoek in de totale onderzoeksactiviteit van de universiteiten relatief groot).

Toch zegt de uitspraak, dat de overheid zich aanpast op zich niet zoveel. Men mag immers de invloed in omgekeerde richting niet *a priori* uitsluiten. Bovendien, waar begint de ene invloedssfeer en waar houdt de andere op? Deze moeilijkheid is in de brochure onderkend. De eenzijdigheid in de geschetste ontwikkeling wordt daarom in een wijder perspectief geplaatst. Uitgangspunt is daarbij het begrip „sociale vraag”, gedefinieerd als: „een formulering van de maatschappelijke behoefte aan goederen en diensten” (blz. 52). Erkend wordt, dat aan dit begrip niet zo gemakkelijk een concrete inhoud kan worden gegeven. „Wel zijn er duidelijke aanwijzingen”, zo wordt op dezelfde pagina gesteld, „dat de huidige produktie (met het bijbehorende wetenschapsbeleid) de sociale vraag niet dekt”. Aangetekend zij, dat men hierbij niet de algemene schaarste van de middelen, maar de kwalitatieve samenstelling van de produktie op het oog heeft. Met „sociale vraag”

bedoelt men dus kennelijk zo iets als de niet door reclame en traditionele opvoedingspatronen gemoduleerde preferenties.

Worden op deze wijze toch niet op enigszins verkapte wijze waardeoordelen opgedrongen? Consument en Parlement beslissen immers over de inrichting van de samenleving. In de economische wetenschap wordt daarom gepostuleerd, dat men moet nagaan hoe gegeven doelstellingen optimaal kunnen worden gerealiseerd. Men dient conditionele uitspraken te doen, in de geest van als dit dan dat. De wetenschap krijgt daardoor een instrumenteel karakter. Het onderzoek naar de factoren, die de ontwikkeling van het stelsel bepalen, blijft beperkt tot het nagaan van de determinanten van de kringloop. Onder de vigeur van de stelling, dat wij als consument en kiezer allemaal gelijk zijn, behoeft men niet verder te gaan. Alleen, deze stelling behoeft niet waar te zijn, zodat men ook een andere invalshoek voor de gestelde problematiek kan kiezen. Wat men met de resultaten van een dergelijke analyse doet, moet ieder dan maar zelf weten.

De publikatie van de BWA maakt weer eens duidelijk hoe mager de allocatietheorieën in de gangbare economische wetenschap zijn. Terwijl de schaarste in elke definitie centraal wordt gesteld, worden machtsvraagstukken schielijk verborgen onder de geleerd aandoende dekmantel van het Pareto-optimum of gecamoufleerd met behulp van de spitsvondigheden van het behaviourisme. Het aanzien van de wetenschap vaart er wel bij, maar wie bepaalt *dit* eigenlijk?

Th. van de Klundert